

בוא אלי פרפר נחמד, שב אצלי בחצר הגן

לאה בנימיני, דובי בנימיני, אופיר תומר

בוא אלי פרפר נחמד,
שב אצלי על כף היד.
שב תנוח, אל תירא
ותעוף בחזרה.
פניה ברגשטיין

שירה של פניה ברגשטיין כתוב בתמימות של ילד ונראה שאי אפשר שפרפר ינחת כך סתם על היד, אולם מתברר שיש בארץ שני מיני פרפרים שבתנאים מסוימים יעשו זאת בביטחון: נימפית היערה ונימפית הסרפד. כמובן, הם ינחתו בתנאים מסוימים, כפי שנפרט בהמשך.

החווייה קרובה ביותר לפרפר הנוחת על כף היד היא מעקב והתבוננות במחזור החיים של הפרפר. כאשר הפרפר בוקע מהגולם, הוא מיישר את כנפיו ולאחר מכן עומד ומחכה שהכנפיים יתייבשו ויתקשו כדי שיוכל לעוף. לקראת סוף התהליך אפשר להחזיק אותו בזירות בכף היד, אבל כשמדובר בשלושים ילדי גן מוטב לוותר על כך ולתת להם להחזיק זחל של פרפר על ענף של הצמח הפונדקאי. "הנגיעה האישית" מעצימה את הקרבה לפלא של גלגול הפרפר.

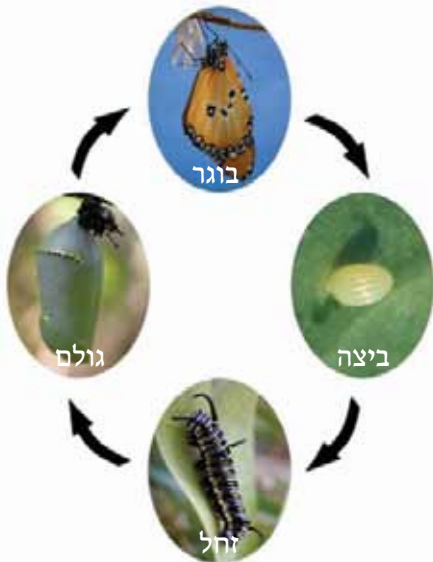
חשיבות "הבאת" הפרפרים לגן

ככל שהחברה מתרחקת מהטבע כך עולה הצורך שלנו כאנשי חינוך להגביר את המודעות לסביבה. הכול מנסים היום להיות "ירוקים" יותר ואחת הדרכים הטובות לכך היא היכרות של הפרפר. תצפית על שלבי גלגול הפרפר מעמידה אותנו נוכח פלאי הבריאה: החיים הם נס! כאשר אנו פוגשים פרפרים אנו מגיבים בפליאה ובהתפעלות ומפתחים את החשיבה ואת הסקרנות. אנו מתוודעים לתהליכים מדעיים ומפתחים רגישות לסביבה ורגישות לטבע על כל מגוון ברואיו. כאשר אנו צופים בפרפר המאביק פרח, אנו מבינים (בעזרת תיווך נכון) את הקשר בין הצמחים לפרפרים ואת חשיבות יחסי הגומלין בטבע.

פרפרים כסמן אקולוגי: הפרפרים נחשבים לטובי הסמנים של איכות הסביבה. למעשה, הם מדד רגיש מאין כמוהו לכל שינוי המתחולל בטבע הסובב אותנו. בשנים האחרונות, למשל, החלו להופיע בדרום הארץ - בערבה ובבקעה - מינים טרופיים של פרפרים, שהאקלים המתחמם והמקצין של אזור הים התיכון נעשה נוח יותר בעבורם. בצפון הארץ החלו לחדור מינים צפוניים שתנודות הטמפרטורות הקיצוניות בחורף מיטיבות אתם. בגלל רגישותם הרבה הם הראשונים הנפגעים מזיהום הסביבה ונעלמים מאזורים שבהם הבנייה או הריסוסים משמידים את הצמחים הפונדקאים שלהם. הפרפרים מלמדים אותנו באופן הטוב ביותר על מצב הצומח בשל התלות התזונתית הכפולה שלהם בצמחים במהלך מחזור חייהם, שכן זחלי הפרפרים ניזונים מעלי צמחים המשמשים פונדקאים בעבורם והפרפרים הבוגרים ניזונים מצוף של מגוון צמחים פורחים. לכן פגיעה בעושרם של מיני הצומח תתבטא בפגיעה ישירה בשפע של הפרפרים ובעושרם.

מודעות לפלאי הטבע: אפשר לומר שהפרפר הוא החרק היפה ביותר ואולי היצור היפה ביותר. היכרות של הילדים עם שלבי גלגול הפרפר מזמנת להם חוויה של היכרות עם אחד מפלאי הבריאה: יצור אחד, שהוא זחל, מתגלם ו"נהפך" ליצור אחר - פרפר בוגר.

גלגול דנאית תפוח סדום

בעצם הבאת הפרפרים לגן אנו מגבירים את המודעות של הילדים ושל הוריהם לפרפרים ולשמירה על ביוטופים - בתי גידול של הצמחים הדרושים להם.

חיי הפרפרים

מחזור החיים (Metamorphosis, הגלגול): פרפר היום מתפתחים בתהליך הנקרא "גלגול מלא" המורכב מארבעה שלבים: ביצה, זחל, גולם, בוגר. שלבים אלה שונים בתכלית זה מזה, כאילו מדובר בארבעה בעלי חיים שונים לחלוטין.

הביצה: הטלת הביצים נעשית אחת אחת תוך כדי בחירה מוקפדת של הצמח המתאים. לעתים הביצים מוטלות בקבוצות. גודל הביצה נע מעשיריות המילימטר ועד שני מילימטרים בקירוב. נקבת הפרפר יכולה להטיל עד 200 ביצים וצורתן וצבען שונים בהתאם למין הפרפר.

הזחלים בוקעים בדרך כלל לאחר שבוע. לקראת הבקיעה צבען של הביצים נהיה שקוף. יש שהביצים בוקעות רק לאחר 10 חודשים.

הזחל: הזחלים ניזונים מהצומח. רוב חלקי הצמח נאכלים ורוב הזחלים אוכלים את העלים, אחרים את ניצני הפרחים ואף את הגבעולים. רובם אוכלים במשך היום, והזחלים האוכלים בלילה נמצאים במשך היום במקומות מסתור על הצמח ולעתים בקרקע. גודלו של הזחל הבוקע הוא מילימטרים אחדים. בראשו שישה זוגות עיניים וגפי פה לחיתוך חלקי הצמח. לו שש רגליים אמיתיות וחמישה זוגות רגליים מדומות המשמשות לאחיזה. בצדי גופו מותקנים פתחי נשימה. הזחל הוא מעין "מכונת אכילה" - זה השלב היחיד שבו מתרחשת גדילה. הזחל גדל עשרות מונים באורכו ופי כמה אלפים במשקלו.

הגידול מצריך החלפת עור מדי פעם משום שהוא נמתח עד קצה גבול האפשר. החלפת העור נקראת התנשלות והיא מתרחשת חמש פעמים. בפעם החמישית, בגמר גידולו, הזחל מפסיק לאכול, מרוקן את מעיו, מוצא מקום מסתור, קושר את עצמו לעצם בטוח (אבן או גבעול של צמח), משיל את עורו בפעם האחרונה והופך לגולם.

הגולם: כאשר הזחל נעמד, משיל את עורו ומתכסה בקרום קשיח, הוא נמצא בשלב ביניים הכרחי בין הזחל והפרפר שמבנה גופם כה שונה זה מזה.

מהו הפלא המתרחש בתוך הגולם? מבחוץ נראה הגולם חסר תנועה, אולם בתוכו חלים שינויים אנטומיים והתפתחותיים מרחיקי לכת. היסודות של הפרפר הבוגר כבר נמצאים בגופו של הזחל, אולם התפתחותם הסופית חלה בגולם: איברי הזחל מתפרקים בתהליכים כימיים מסובכים. בתחילת התהליך מכיל הגולם חומר נמס. מהחומר הזה נוצרים מחדש איברי הפרפר הבוגר. מערכת העיכול משתנה לגמרי ומבנה הגוף

משתנה אף הוא למבנה של חרק בוגר ופעיל בתחום המיני. כבר בשלב הזחל קיימים היסודות של הכנפיים ובשלב הגולם אפשר להבחין בקיפולי הכנפיים; הכנפיים הקדמיות מתפתחות ראשונות.

למראית עין הגולם שרוי במנוחה, אך למעשה אין הוא נח כלל. כאמור, מתחוללים בתוכו שינויים ופעילות ביולוגית בקצב גבוה מאוד שאינו אופייני למצבי שינה (תרדמה בטבע). מצב הגולם נמשך ימים אחדים במינים המקימים דורות רצופים ועד שנה ויותר במינים המקימים דור אחד בשנה.

הבוגר: מהגולם בוקע הפרפר הבוגר. לבוגר שני זוגות כנפיים, ראש, עיני תשבץ, חדק ארוך ומגולגל המשמש למציצת צוף וזוג מחושים המשמשים להרחה. לשלושת מפרקי החזה מחוברות הכנפיים ושלושה זוגות רגליים. פיסות כף הרגל משמשות לטעימה.

הבוגר בוקע כשכנפיו מכווצות, לחות ומגולגלות. נוזל ההמולימפה (נוזל הגוף של חרקים) מוזרם לעורקי הכנפיים, מנפח אותם ומביא להתמתחותן. בשלב זה הפרפר חסר אונים כי אין הוא יכול לעוף כל עוד כנפיו לא התייבשו לגמרי. אסור להפריע לפרפר בזמן בקיעתו מהגולם; גופו רך ופגיע מאוד וכל ניסיון לסייע לו או לזרז את התהליך עלול לפגוע בו פגיעה חמורה. כל שלב בתהליך זה חיוני כדי שהפרפר יוכל לעוף בסופו של דבר (יש הממשילים זאת לחינוך נכון בגיל הרך; אין לדחוף את הילד לשנות את מצבו כי על השינוי לבוא בתהליך של צמיחה הדרגתית ומתוך בשלות). על הבוגרים למצוא בני זוג לשם המשכיות המין. על הנקבה להטיל את מרב הביצים שבבטנה לאחר שהופרו על ידי הזכר. את הביצים עליה להטיל תוך מציאת הצמחים המתאימים וזאת בעודה מאוימת מצד אויבים רבים. רוב הפרפרים חיים כשבועיים, אך יש פרפרים החיים עד עשרה חודשים.

מתי נכניס את נושא הפרפרים לגן? כיצד נעשה זאת?

מומלץ להכניס את הנושא בשני אפיקים שונים ומקבילים: הקמת גינה מזמנת פרפרים (ראו בהמשך) והבאת צמח פונדקאי שעליו כמה זחלי פרפרים בגדלים שונים.²

כיצד נשלב את הנושא במהלך הרגיל של חיי הגן? הגננת לאה בנימיני מגן "הדס-עופרים" מספרת: "הכנסתי את הפרפרים מתוך קשר לעונת השנה. בתחילת השנה אנו מדברות על עונת הסתיו על כל תופעותיה, למשל נדידה. לא רק הציפורים נודדות גם הפרפרים נודדים". לאחר שיחה על תופעת הנדידה ועל הציפורים ברמה המתאימה לכם, הכניסו את נושא הפרפר. לא כל הפרפרים נודדים; יש בארצנו כמה פרפרים נודדים והבולטים בהם הם **נימפית החורשף**, **לבנין הכאסיה** (הנקרא גם **הנודד האפריקאי**), **לבנין משויש ודנאית תפוח-סדום**. בעונת הסתיו אפשר לראות את הפרפרים האלה נודדים דרומה, לסיני ולחופי ים-סוף וסעודיה. בעונת האביב הם שבים ועולים צפונה מהארצות החמות, אלינו ולכיוון טורקיה, קפריסין ודרום אירופה. עם זאת, קטנים הסיכויים שתוכלו לראות יחד עם הילדים נדידת פרפרים, ולכן עדיף להתחיל בנושא כאשר מזדמנים לגן פרפרים בכל עונה ובייחוד לקראת האביב, שהיא תקופת הפריחה ותקופת שיא מעוף הפרפרים (עונת הסתיו נקראת "האביב השני של הפרפרים").

אם אתם מתכננים לעסוק בנושא הפרפרים, התחילו בסתיו בהקמת גינה מזמנת פרפרים כדי שתספיק לצמוח ולפרוח לקראת האביב.

מוסיפה לאה ומספרת: "בגן של מיכל אסייג, שהוא גן טרום-טרום-חובה, התחלנו לשוחח על הנושא במפגש אחד ובו מיכל סיפרה את הסיפור "סיגל והפרפר"³ שכתבתי, סיפור הומוריסטי שדרכו נכיר את הפרפר על שלבי גידולו. אחר כך נעשתה פעילות של שתילת גן מזמן פרפרים. אפשר להשתמש בסיפורים, בשירים ובסרטונים רבים אחרים העוסקים בפרפרים כגורם מזמן. עם זאת, תמיד נעדיף את החוויה האמיתית של המפגש עם זחלים או עם פרפרים."

2 כתובת להשגת זחלים: אזור המרכז - נילי, טל' 057-7724696; אזור הדרום - זיו, טל' 054-6670610. ניתן להשיג בעיקר צמח פונדקאי עם זחלי זנב-סנונית או זחלי דנאית תפוח-סדום.
3 "סיגל והפרפר" מאת לאה בנימיני (טל' נייד: 050-927091).

חווייה במליאת הגן: מפגש עם צמח פונדקאי וזחלים על עליו

אין כמראה עיניים. הבאנו למפגש אקווריום ריק והכנסנו לתוכו - תוך כדי הסבר - ענפי פיגם ועליהם ביצים וזחלי זנב-סנונית בגדלים שונים. יש לכסות את האקווריום ברשת חלונות או ברשת צפופה אחרת. הרשת מונעת מן הזחלים לברוח ולהתגלם מחוץ לאקווריום (מומלץ ליצור מכסה שרובו עשוי רשת והקצוות עשויות חומר קשיח, כי כאשר הזחל הבוגר רוצה להתגלם, הוא מחפש מקום מוגן ומנסה שוב ושוב לצאת מהאקווריום).

אפשר להסביר על שלבי גלגול הפרפר: ביצה-זחל-גולם-פרפר בוגר ומוטב לאפשר לילדים לעקוב אחר הביצים, אחר הזחלים ואחר התפתחות הגלמים. במקרה שלנו מדובר בזנב-סנונית, פרפר גדול ויפה. הנקבה עפה ומטילה ביצים אחדות על כל צמח. על כל עלה היא מטילה רק ביצה אחת. זה הזמן להסביר שלכל מין פרפר יש צמח שהוא מעדיף כי רק העלים שלו משמשים מזון לזחלים שיבקעו מהביצים. הנקבה עפה בין שלל צמחים והיא מאתרת את הצמח המתאים. היא תטיל עליו רק עם תהיה בטוחה שהצמח גדול דיו, אינו יבש ושאינו טורפים מסביב.

בנוסף, לכל מין של פרפר אסטרטגיה של הטלת ביצים כדי להגביר את סיכויי הזחלים להישאר בחיים. יש מינים המטילים מקבצים של עשרות ביצים ויש המטילים ביצים ספורות ב"מקומות מחבוא". צמח הפיגם רעיל במידה מסוימת וריחו חריף; משום כך אין הוא נאכל על ידי בעלי חיים והביצים מוגנות עליו. לזחל צבעי אזהרה, אך למרות צבעים אלה אורבת לו סכנה מצד ציפורים. על כל ציפור לטעום פעם אחת בחייה מבשרו של זחל זנב-סנונית כדי להבין שאין הוא ערב לחכה ורק לאחר התנסות היא לא תאכל עוד את זחלי זנב-סנונית. זחל זנב-סנונית מתפתח בחמישה שלבי גדילה ובסיומם הוא מתנשל (כשמשוחחים על מחזורי חיי הפרפר, חשוב לדון בשלבי הגדילה). בסוף השלב החמישי הוא מתנשל בפעם האחרונה והופך לגולם. לקראת ההתגלמות משתנה מראהו של הזחל: הוא מתקצר, צבעו משתנה ומשקלו פוחת. כשהוא מוצא מקום מתאים להתגלמות, הוא טווה קורים ויוצר מעין חגורה. לאחר כ-24 שעות (בקיץ) מתחילים להופיע בגופו קמטים ונוצרת הפרדה בין עורו של הזחל למעטה הגולם. עורו של הזחל נפשט לאחור וגופו של הגולם מתבלט. בסופו של התהליך הנשל נופל.

כדי לעזור להבנה של תהליך הנשל הסברנו לילדים שהם אינם יכולים ללבוש את הבגדים שלבשו כשהיו תינוקות ובכל שנה קונים להם בגדים חדשים. הזחל גדל עד שגופו אינו יכול לגדול עוד והוא חייב להתנשל (גם לנחש יש נשל). הזחל מחליף את עורו, ועכשיו, כשיש לו "בגד חדש", הוא יכול לזלול ולזלול עד ש...

שוב יהיה עליו להתנשל. כך מתרחש התהליך בחמישה שלבים. רק בפעם החמישית יוכל סוף סוף הזחל לעצור, לנוח, להתמקם, לקשור את עצמו בקורים מיוחדים ולהתחיל להתגלם. אפשר להוסיף ולהמשיך את העור לבלון שניתן לנפחו עד גבול מסוים ולאחריו הבלון יתפוצץ.

הגולם יבקע לאחר כשבועיים או יותר; משך הזמן נקבע על פי העונה והטמפרטורה (הסבר על התהליך המתרחש בתוך הגולם ראו בתחילת הכתבה).

חוויה במליאת הגן - פרפרים בוגרים: אם יש באפשרותכם, הביאו פרפרים בוגרים וצפו בהם מקרוב (ניתן להשיג בקלות פרפרי לבנינים, דנאיות תפוח-סדום וזנב-סנונית). מובן שאם תעקבו אחרי התפתחות הגלמים, תוכלו לחזות בגן בפרפר שיצא מתוך הגולם ואז תהיה החוויה גדולה שבעתיים.

זה הזמן להבין את מבנה הפרפר: איך הוא אוכל? איך הוא טועם? כמה כנפיים לו? כמה רגליים? מי אויביו? איך הוא מצליח להערים עליהם? נלמד, למשל, כי ציפורים, לטאות ועכבישים הם אויביהם העיקריים של הפרפרים.

פעילות מעקב אחר התפתחות הזחלים

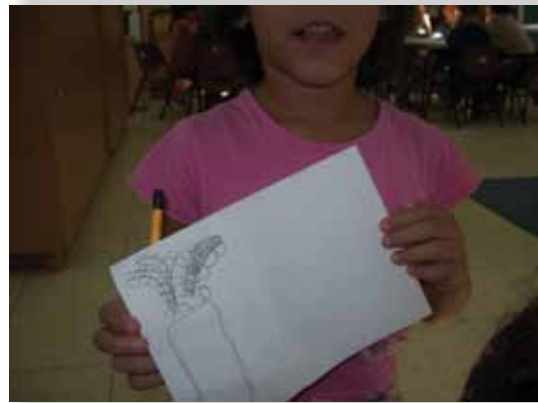
הילדים יעקבו אחרי שלבי גידול הזחלים. קצב הגידול מעורר פליאה: הזחלים מכפילים כל הזמן את גודלם.

בגן חובה תנו לילדים לצייר את הזחלים בשלבים השונים תוך כדי מעקב הגדילה. אפשר למדוד את אורכם בסרגל (מניחים סרגל ליד הזחל), אך פעולה זו מצריכה מהלדים עדינות במגע עם הזחלים. מותר להחזיק את הזחלים אך מוטב להחזיקם כשהם על ענף וכך הילדים יכולים להסתכל כיצד הם אוכלים, כיצד הם מחזיקים ברגליהם הקדמיות את העלה תוך כדי אכילה.

כדאי להכין טבלת מעקב גדולה ובה נרשום את התאריך ואת גודל הזחל וגם נציירו. כך נוכל לאסוף את הנתונים וללמוד מהם על התפתחות הזחל ולפתח את ההתבוננות והסקרנות.

הקמת גינת פרפרים בחצר הגן

הקמת גינת פרפרים מקובלת מאוד בתרבות המערב ובכל ארץ יש ספר המספק את הנתונים המתאימים למקום. למשל, לא מומלץ לשתול בארץ צמחים המתאימים לצרפת, כי בתהליך האבולוציה ישרדו רק הפרפרים המותאמים לצמחיית האזור. גם הפרחים זקוקים לפרפרים לצורך האבקה והפריה, לכן פרחים העשירים בצוף זוכים לביקורים רבים יותר של פרפרים ושל מאביקים אחרים. כך הם מופרים ומייצרים זרעים רבים יותר, ואוכלוסיית הצאצאים של הפרחים גדלה. תהליך זה נקרא **קו-אבולוציה** או **אבולוציה הדדית**, כלומר שינוי בהרכב הגנטי של שני מינים המקיימים יחסי גומלין עקב הבִּרְרָה הטבעית שהם מפעילים זה על זה. בתהליך זה מתפתחות בכל אחד משני מינים אלה תכונות המתאימות אותם זה לזה. קו-אבולוציה מתרחשת במידות שונות בין יצורים רבים מאוד, אך מתבטאת באופן בולט במיוחד ביחסי תועלת הדדית, ביחסי איבה כגון טורף-נטרף, טפיל-פונדקאי ותחרות.

ילדים בגן הדס-עופרים עוקבים אחר התפתחות הזחלים

בודליאת דוד, למשל, שיח מופלא ביופיו ובפרחיו הססגוניים והנקרא באירופה "שיח הפרפרים", אינו להיט גדול בקרב פרפרי ישראל. הוא משמש מקור צוף בינוני עד נמוך ולעולם לא נראה עליו להקות פרפרים כמו באירופה. אוכלוסיית פרפרים החיה באזור מסוים "למדה" במשך הדורות לאילו צמחים באזור יש צוף זמין ושניתן למצואם בקלות והם פורחים בקביעות שנה אחר שנה ומשמשים מקור מזון בטוח ואמין; הפרפרים נוטים להימנע מלבקר פרחים לא מוכרים. עם זאת קיימת בקרב פרפרים התנהגות למידה ברמה כלשהי; במהלך מחקר על העדפות צמחי הצוף של הפרפרים שנערך במשך 12 השנים האחרונות (ועדיין נמשך) נמצא שהפרפרים ממעטים לבקר במינים חדשים של צמחי תרבות שהוכנסו לגינון. רק לאחר שנים אחדות נצפים ביקורים אצל פרחים אלה. בתצפיות שנערכו על התנהגות הפרפרים נמצא שכאשר הם נמצאים בתנאי עקה של יובש וחום, גוברת נטייתם לנחות על צמחי תרבות ועל צמחים לא מוכרים או על צמחים שאין הם מבקרים בהם בתנאים רגילים. לדוגמה, לפני שנים אחדות, בעיצומו של גל חום שרבי באזור עירוני שבו כמעט לא צמחו פרחים, נצפה פרט של זנב-סנונית המנסה "בייאוש" למצוץ צוף מתפרחות של דגניים! (חיטה ושעורה הם דגניים ופרחיהן אינם מיצרים צוף; הרוח מאביקה אותן). תצפית זאת מגלה את הצד האופורטוניסטי (מנצל הזדמנויות) של הפרפרים וייתכן מאוד שעקב ניסיונות כאלה מגלים הפרפרים מקורות צוף חדשים.

את הגינה יש להקים במקום המוצף שמש רוב הזמן ולא בצל משום שפרפרים זקוקים לחום השמש כדי לעוף. אם נשתול את אותם צמחים בצל, לא נזכה לביקורי פרפרים (אם יש לנו גינה גדולה, נוכל לשתול את אותם צמחים בצל ובשמש ולבדוק אם יש שוני במספר ביקורי הפרפרים). נבחר אזור בחצר הגן שבו הילדים נמצאים בזמן המשחק וכך נאפשר גם תצפית מזדמנת על הפרפרים. לפני השתילה נשוחח עם הילדים על השוני בצמחים המשמשים מזון לחלל ולפרפר הבוגר.

הזחלים ניזונים מעלים של צמחים פונדקאים. כל מין של פרפר אוהב מזון מסוג מסוים. הפרפרים הבוגרים ניזונים בעיקר מצוף פרחים וכל פרפר מעדיף מגוון צמחי צוף שונה. לעניין זה חשובה ההתאמה בין אורך החדק של הפרפר ובין מקום הצוף. יש לבחור את הצמחים לפי הפרפרים הנמצאים באזור הגן. נעדיף "להזמין" פרפרים הנמצאים כמעט בכל הארץ שקל יחסית לזמנם לגינה שלנו. בראש הרשימה נמצא פרפר זנב-הסנונית. כדי לזמן אותו נשתול שתילי פיגם. זנב-הסנונית מטיל את ביציו גם על שבת ריחני ("שמיר"), אך כאמור הוא מעדיף פיגם.

אפשר לשתול עפרית-הכף, הצמח הפונדקאי המועדף של כחליל האספסת. הצמח מומלץ לשתילה בכל אזורי הארץ. לצמח גדול זה דרישות מועטות והוא מתאים לגינות גדולות במיוחד. צמחי חלמית או מעוג ("חובה") מושכים את פרפר נימפיות החורשף ואת פרפר הספרית החלמית להטלה. גם צמחי חוטמית (זיפנית או תרבותית) יתאימו להטלה, אם כי במידה פחותה. צמחי כתלית יהודה או סרפד משמשים גם הם כפונדקאים של נימפית החורשף וגם של נימפית הסרפד.

לפתית מצויה היא צמח בר פונדקאי מצוין לכמה מיני לבנינים וכן מקור חשוב לצוף. אל תעקרו אותו כשהוא צומח בגינתכם, ואם לא - העבירו אותו לגינתכם משטח בור קרוב (ראו תצלום של הצמח בשלב הנבט). ללבנינים מתאים גם כובע הנזיר וכרובית (כרובית עדיפה על כרוב מאחר שהזחלים יאכלו רק את העלים הירוקים ואת תפרחת הכרובית ישאירו בשלמותה).

צמח אסקלפיאס אדום הוא פונדקאי מועדף של דנאית תפוח-סדום (פרפר נודד) והוא מומלץ במיוחד למישור החוף. בשאר האזורים מומלץ לגדלו אם מתכוונים להשיג זחלים של דנאיות ולגדלם בגן. שימו לב, הצמח רעיל במידה מסוימת ולכן לא מומלץ לגדלו בגן. בנוסף, הוא יוצר זרעים רבים ונובט בכל מקום אפשרי בגן; גם משום כך לא מומלץ לגדלו.

את הצמחים הנמוכים והמשתרעים שתלו בחזית הגינה וצרו מדרוג לפי גובהם. צמוד לגדר הגן שתלו צמחים מטפסים מושכי פרפרים כמו לבלב מטפס או שיח גבוה. אפשר להקים גינת מכלים או להקצות שטח מיוחד לגינת הפרפרים. אפשר להתקין מסלעה לוליינית או לשתול בשטח צמחייה בצורת פרפר. אם יש צורך, אפשר גם לתחום את האזור בקנקלים. או בארגזים. זכרו שפרפרים זקוקים לשמש ישירה, לכן לפני השתילה ערכו תצפית על חצר הגן ומצאו את האזור שבו יש שמש ישירה במשך כמה שעות בשעות הבוקר ורק אחר כך שתלו את השתילים. להבדיל מפרפרים, השתילים אינם יכולים לעוף למקום מתאים יותר ולכן עלינו לדאוג להם. הכינו שלט גדול לגינת הפרפרים - אין לדעת, אולי הפרפרים יודעים לקרוא...

נסכם ונאמר כי אין חשיבות רבה לדרך שבה תבחרו לעסוק בנושא הפרפרים בגן; אפשר להתחיל בפרפרים הנוודים, אפשר להתחיל אחרי שנפגוש פרפר שעופף לו אל הגן, אפשר למצוא ביצים על שיח בחצר ולעקוב אחריהן ואפשר ליזום ולהביא ביצים או זחלים אל הגן. אפשר להתחיל גם משיר או מסיפור. כל הדרכים טובות ומובילות אל חוויה מרגשת ומעוררת פליאה, סקרנות והתרגשות עצומה. קשה לקבוע איזה שלב מן השלבים מרתק יותר - בקיעת הזחל מהביצה, מעקב אחר הזחל הזולל וגדל ואחר כך נעטף במעטה הגולם, אולי הרגע המרגש מכולם (ורק לאחר שחווינו את כל השלבים קודם לכן) הוא להגיע בבוקר אל הגן ולגלות את הפרפר הצבעוני היפה יוצא אט אט מהגולם, עדיין רטוב, פורש אט אט את כנפיו, עומד ללא נוע ומחכה לרגע שהכנפיים יתיישרו ויתקשו. אפשר לקחת אותו ולהניחו בזהירות על כף היד (אין לגעת בכנפיים), להניחו על אחד מצמחי הצוף או על הצמח הפונדקאי שלו, לצפות בו כשקרני השמש מלטפות אותו ולעמוד בשקט בצד ולהתבונן איך נפרשות להן

לבנין הכרוב-
בוגר זחל

לפתית מצויה - צמח ונבט

אסקלפיאס אדום

עפרית הכף

נמפית חורשף על
חורצית שיחנית -
בוגר זחל

נימפית הסרפד
הספרית החלמית

הכנפיים, איך הוא מתחיל להניע אותן ואיך הוא פורש אותן ועף אל התכלת. כל מה שנרצה אז הוא לחוות עוד ועוד את הרגע הקסום הזה שקצרה ידן של המילים מלתאר. נקווה שאחרי שימצא בת-זוג הם יחזרו לגינה להטיל ביצים וכך שוב נחוה את הכול מבראשית.

לאה בנימיני, גננת ואמנית העוסקת בנושא הפרפרים בגן
דובי בנימיני, יו"ר "אגודת חובבי הפרפרים בישראל" וחוקר פרפרים
אופיר תומר, מזכיר "אגודת חובבי הפרפרים בישראל" וחוקר פרפרים
www.butterflygardening.co.il

לקריאה נוספת

איוזשטיין יצחק, מדרוך פרפרים בצבעי הקשת, תל-אביב: משכל-ידיעות אחרונות, 1997
איוזשטיין יצחק, פרפרים ארץ ישראל, תל-אביב: עם עובד, 1993
בנימיני דובי, מגדיר הפרפרים בישראל, ירושלים: כתר, 1990.
בנימיני דובי, גינת הפרפרים בישראל, טל' 050-9297091
פישר-נגל הידרוס ואנדרס, פרפר בא לעולם (סיפור מצולם), נוסח עברי: תלמה אליגון,
רמת-גן: כנרת, 1985.
קרל אריק, הזחל הרעב, תרגום: עדנה קרמר, תל-אביב: ספריית הפועלים, 1988.
אתר גינת הפרפרים בישראל: www.butterflygardening.co.il
אתר אגודת חובבי הפרפרים בישראל: www.butterfly.org.il
ציפורי בר בחצר הבית, על פרפרים:
<http://www.yardbirds.org.il/ecology/butterfly/butterfly.htm>

